

גזירת החינוך על בתי הספר היהודיים בניו-יורק

הגזירה: חוק חדש מאיים לחייב את הישיבות ותלמודי התורה להכניס לימודי חול לתוכנית הלימודים, כולל תכנים המנוגדים לרוח היהדות, ולהטיל סנקציות חמורות, עד כדי סגירת המוסדות שלא ייכנעו לדרישה • **המאבק:** במקביל למאבק הפוליטי, שנכשל בינתיים – נפתח שלב חדש עם עצומת עשרות אלפי הורים חרדים • באדיבות מגזין 'בית משיח' • **לקריאה**

חב"ד אינפו

ח' באלול ה'תשע"ט

מאת אברהם רייניץ, בית משיח

כמאתיים אלף תלמידים חרדים במדינת ניו-יורק, שצעדו השבוע ליום ראשון של שנת הלימודים בתלמודי תורה על טהרת הקודש – אינם מודעים לחרב הגזירה שהונפה על מערכת החינוך המפוארת של החינוך החרדי בניו-יורק. גם הוריהם, שעודכנו לאחרונה על הגזירה האיומה – ואף חתמו באלפיהם על העצומה נגד הגזירה, אינם מודעים עדיין לחומרת הבעיה.

מה שהתחיל כתביעה ממוקדת של קבוצת נושרים, שביקשו להכניס מעט לימודי חול לתלמודי התורה – התגלגל ככדור שלג והפך למפולת שמאימת כעת על כל מערכת החינוך היהודית במדינת ניו-יורק.

"אם חלילה תתקבל הגזירה", מבהיר אחד העסקנים בשיחה עם 'בית משיח', "תלמודי התורה יחויבו להכניס לתוכניות הלימודים את לימודי הכפירה והתועבה הנלמדים בבתי הספר הציבוריים – ואם יסרבו, התלמוד תורה יחויב לסגור את שערי! עלינו להתעורר מהאיום, בטרם ייסגרו כאן תלמודי תורה!".

ואכן, במסיבת העיתונים שארגנה המפקחת על החינוך במדינת ניו-יורק, גב' מאריאלן אליה, היא הבהירה כי מלבד שלילת התקציבים (החלקיים) מבתי הספר הפרטיים שלא יצייתו לחוקים החדשים – הם יוכרזו בלתי-חוקיים, וההורים יידרשו להעביר את בניהם לבתי ספר אחרים בתוך ששה שבועות.

לשאלת אחד הכתבים מה יגיבו רשויות החוק אם ההורים יסרבו להוציא את ילדיהם מבתי הספר הללו – השיבה המפקחת כי בתחילה ייקנסו ההורים בקנסות כספיים, ואם זה לא יעזור יוצא נגדם צו מעצר לעשרה ימים בפעם הראשונה, וחודש ימים בפעמים הבאות! נשמע הזוי? בהחלט! אבל זוהי המציאות שעלולה להווצר כאן, אם לא יצליחו לבטל את הגזירה הנוראה.

מהרסיין ומחריביין

הכל התחיל מקבוצה של צעירים קלי-דעת שנשרו ממערכת החינוך החרדית, וכאשר נכשלו בנסיונות ההשתלבות בשוק העבודה וחיפשו שיער לעזאזל, החליטו להאשים את מערכת החינוך החרדי בה למדו, בטענה שלא סיפקו להם 'כלים' מתאימים להתמודדות בחיים. העובדה שעשרות אלפי בוגרי החינוך החרדי שמעוניינים בתום לימודיהם להשתלב בשוק העבודה האמריקאי, דווקא כן מצליחים בכך, ובאחוזים גבוהים יותר מבוגרי בתי הספר הממשלתיים – לא מעניינת אותם. הם לא יתנו לעובדות לבלבל להם את המוח. בתחילה הם ניסו לפעול באמצעות המדינה. כלי התקשורת הליברליים נרתמו למאבק, והקבוצה הקולנית קיבלה תמיכה ובמה פתוחה. כאשר ראו שהציבור החרדי לא מתרגש ממה שהתקשורת חושבת עליו, החליטו לעבור להילוך גבוה, ולפתוח במאבק משפטי. הם גילו חוק שנחקק במדינת ניו-יורק לפני למעלה ממאה שנים, הקובע כי בתי הספר הפרטיים חייבים להשוות את רמת הלימודים לזו שבבתי הספר הציבוריים. על יסוד החוק הזה הגישו תביעה קנטרנית למשרד החינוך של מדינת ניו-יורק, בטענה שעליו לאכוף את החוק.

למען הקוראים הישראלים, שאינם מכירים את מערכת החינוך היהודית בארצות הברית, ראוי להקדים:

מערכת החינוך של ממשלת ארצות הברית מפעילה את בתי הספר הציבוריים, הפאבליק סקולס, אך במקביל מאפשרת פתיחת בתי ספר פרטיים למעוניינים בכך. למעשה, בתי הספר הציבוריים הם כשלוש מהדהד של משרד החינוך האמריקאי, הפשע חוגג ורמת הלימודים ירודה, וכל מי שיש באפשרותו לממן את חינוך ילדיו – משקיע עשרות אלפי דולרים כדי שילדיו יקבלו חינוך נאות, ולא ייכנסו חלילה לבתי הספר הציבוריים. בנוסף לכך, מכיוון שעל פי החוקה האמריקאית קיימת הפרדת דת ממדינה, ובתי הספר הציבוריים מתנהלים ברוח של כפירה והתעלמות מוחלטת מכל ערך דתי, הרי כל הקהילות הדתיות בארצות הברית מפעילות בתי ספר פרטיים, בהם מתחנכים ילדי הקהילה ברוח ישראל סבא.

חלק מבתי הספר הללו בחרו ללמד כמה שעות של לימודי חול, וחלקם בחרו להיות על טהרת הקודש, בלי לימודי חול כלל, וכמה מהם אפילו לומדים בשפת האידיש בלבד, ולא לומדים אנגלית!

עד עתה, מערכת החינוך האמריקאית הכירה בכשלונה הבייתי, ולא ניסתה לחשוב 'לחנך' את בתי הספר האחרים... החוק המחייב להשוות את רמת הלימודים מעולם לא יושם, ויתירה מזו: מעולם לא הוגדרה 'רמת הלימודים' שאליה צריכים להשוות את בתי הספר. וכך נותר החוק הנ"ל ללא שימוש והעלה אבק בספר החוקים של מדינת ניו-יורק.

רק לאחרונה, בעקבות הפנייה אליהם – שקיבלה רוח-גבית מכלי התקשורת – נאלצו במשרד החינוך הניו-יורקי לחשוב על תוכנית עבודה להשוואת רמת הלימודים בבתי הספר הפרטיים לרמת הלימודים בבתי הספר הציבוריים.

עסקנים המעורבים בפרשייה טוענים, כי בתחילה גם פקידי משרד החינוך לא רצו לקבל לידיהם את תפוח האדמה הלוהט הזה, וניסו להתפטר מהעניין באמצעות וועדה שתבצע חקירה שטחית בכמה בתי ספר פרטיים, ותמסמס את העניין בקביעה כללית כי לאחר בדיקה התברר שהכל בסדר...

אלא שאותה קבוצת נושרים לקחו את המאבק שלב אחד קדימה, ופנו לבית המשפט בבקשה שיורה למשרד החינוך לאכוף את החוק ככתבו וכלשונו. מכיוון שכתב התביעה צריך לכלול

רשימה ספציפית של בתי ספר שנגדם מוגשת התביעה, צירפו התובעים רשימה אקראית של 39 תלמודי תורה וישיבות במדינת ניו-יורק. שלושה מהם שייכים לחסידות חב"ד: 'אהלי תורה', 'חובבי תורה' ו'אור מנחם'.

הרבי: לא לטמא את מוח הילדים בלימודי חול

חסידי חב"ד מורגלים מזה דורות בלימוד על טהרת הקודש גם כאשר הדבר כרך במאבק מול השלטון. כך היה בתקופות הקשות ברוסיה, בימי השלטון הסובייטי, כאשר חסידי חב"ד מסרו את נפשם שלא למסור את הילדים ללמוד ב'שקאלע' (בית הספר הממשלתי הרוסי). בשנים ההן התקיימה פעילות לימוד מחתרתית, שנוהלה בחשאיות על ידי החסידים, על מנת להסתתר מעיניהם הבולשות של הבולשביקים.

גם בארצות החופש, כאשר התאפשר לנהל בתי ספר יהודיים, אך הם נדרשו להכניס גם לימודי החול עד גיל מסויים, פנה הרבי לאיגוד הרבנים, וביקש "לארגן השתדלות מסודרה ומסורה במשרדים המתאימים, ומה טוב במשרדים הכללים הפדעראלים, אשר על פי דרישת מספר מסוים של הורים או בבתי ספר מסוימים – ינכו מספר שעות מלימוד מקצועות האמורים ויוקדשו גם שעות אלו ללימוד התורה" (אג"ק, כרך יג אגרת ד'תנח).

את דעתו הקדושה של הרבי על הדרך הטובה והנכונה ביותר לחנך את ילדי ישראל, גם בארצות הברית, הביע הרבי בשיחת שמחת תורה תשט"ו, בה אמר בזה הלשון: "ג' השנים הראשונות שבהם מתחיל הילד ללמוד, הם הזמן שהוא היסוד העיקרי להצלחתו בעתיד. ודוקא בזמן זה לוקחים את הילד ומטמאים את מוחו ב"אנגלית", "גרמאטיקע" וכיו"ב!

הלואי שגם גדולים לא היו יודעים ענינים אלו! ועל אחת כמה וכמה ילדים – עד תשע שנים, עד י"ב שנה – והייתי אומר גם לגבי השנים הבאות, אלא ש"תפסת מרובה לא תפסת"!... בה בשעה שהקב"ה אומר שאינו זקוק ל"גן עדן", אינו זקוק לביהמ"ק, ואינו רוצה דבר, מלבד הענין ד"ושכנתי בתוכם", דהיינו שרצונו של הקב"ה לשכון דוקא במוחו של ילד יהודי – לוקחים מוח זה ומטמאים אותו בחכמות חיצוניות! . . היכן היא הגאווה היהודית ("וואו איז דער אידישער שטאַלץ")?!

מה שטוענים, שכאשר ילמדו את הילד "אנגלית" וכו', אזי תהי' לו תועלת בגשמיות, שיהי' לו קל יותר "להסתדר" בחיים – הרי זו טענה שאין לה מקום כלל, שהרי אף אחד אינו "יודע עתידות"; ובכל ההנהגות יש להתנהג על-פי תורה.

כל דבר שיש בו תועלת – נכתב בתורה, ואילו היתה תועלת כלשהי בגשמיות בלימוד חכמות חיצוניות – היה צריך להיות דין בתורה שצריכים ללמוד חכמות חיצוניות. ומכיון שאין בתורה דין שכזה – ואדרבה: מפורש בתורה שהדבר אסור, ושעל ידי זה מטמאים חב"ד שבנפש – פירוש הדבר הוא שאין בזה שום תועלת בגשמיות, ואדרבה!

. . הקב"ה נתן לבני ישראל את התורה כבר לפני למעלה משלושת אלפים שנה, ומאז, רואים אנו שהעם ה"בטלן", שאינו לומד "דקדוק" וכו' – עומד איתן ("האֵלט זיך שטאַרק")! כל שאר האומות, למרות כל ה"חכמות" שלהן – לא נשאר מהם זכר; ואילו בני ישראל, שהם עם "בטלן", ללא "חכמות" ומומחיות בעניני העולם ("אָן קיינע חכמות און בריה'שאַפֿט") – עומדים איתן, על-ידי אחיזתם בתורה!

ולכן, הטענה על-דבר תועלת בגשמיות – אינה טענה כלל, כיון שדבר שאינו על פי תורה אינו יכול להביא תועלת, ואדרבה. ונמצא, שלימוד ענינים אלו אין בו שום תועלת – לא בגשמיות, ולא ברוחניות.

ואעפ"כ, באים הורים וגוזלים שנים תמימות מילדיהם, חלק מחייהם של הילדים! הילדים עצמם – אינם אשמים בכך, שהרי אין להם דעה משלהם, וההורים הם השולטים בהם; ומה עושים ההורים – גוזלים את חייהם של הילדים! באיזו זכות באים הורים וגוזלים מהילדים את ימיהם?! האם לשם כך נתן הקב"ה ילדים, כדי שההורים יקחו מהם את חייהם?!...!

וכי משום שיש לו יצר הרע, ואינו יכול "להסתדר" עמו ("קאן זיך ניט איינקערן מיט אים") – עליו להטיל זאת על ראשם ועל ימי חייהם של הילדים?..."

הדילמה: פשרה, או מלחמת חורמה?

בעקבות התביעה שהגישה קבוצת הנושרים נגד משרד החינוך, ונגד 39 תלמודי התורה – החל מאבק משפטי ארוך, שנמשך למעלה משנתיים. תלמודי התורה שנכללו בתביעה המשפטית, הקימו ארגון בשם 'pearls' [ראשי תיבות באנגלית של "Parents for Educational and Religious Liberty in Schools"] – "הורים למען חירות חינוכית ודתית בבתי הספר". בראש הארגון עומדים שני עסקנים, הרב חיים דוד צוויבל (סגן נשיא אגודת ישראל בארה"ב) והרב משה דוד נידרמן (יו"ר איחוד הקהילות בויליאמסבורג).

באסיפה הראשונה שקיים הארגון, בהשתתפות כל מנהלי בתי הספר שברשימת התביעה – הציגו העסקנים את עמדתם, שאין ברירה אלא להגיע לפשרה מסוימת. הם הציעו שמומחים מטעם הארגון יסדרו תוכנית לימודים של לימודי חול שמתאימה לציבור החרדי, ותלמודי התורה יתחילו ללמד בהתאם לתוכנית הזאת. הם טענו, שכאשר יגיעו לבית המשפט ויאמרו שהם אכן לומדים לימודי חול, גם אם לא כמספר השעות שבבתי הספר הציבוריים – בית המשפט ידחה את התביעה, ויפסוק כי הם עומדים בדרישות החוק. בסיס החשיבה שלהם היה, שאנו אזרחים שומרי חוק, ואיננו יכולים לצאת נגד החוק, ולכן חייבים למצוא את דרך הפשרה.

רוב מנהלי המוסדות הסכימו לגישה זו, מלבד בודדים שביקשו להאבק נגד החוק. את קולם ביטא אחד ממנהלי התלמודי התורה החב"ד"ים, שטען בלהט חב"ד"י כי על היהדות החרדית לפתוח במלחמת חורמה מול הניסיון להתערב בתכני החינוך החרדי. "הם מתחילים בתביעה לקבוע מספר שעות, ובהמשך יתבעו לקבוע את תכני הלימודים המדויקים, ולקבוע מי מוכשר ללמד ומי לא יכול ללמד!". הוא הוסיף וטען בהגיון, שקבוצת הנושרים שעומדים מאחורי המהלך לא ישתכנעו מ'תוכנית הלימודים' החרדית, וימשיכו לתבוע השוואה מוחלטת של תכני הלימודים כמו בבתי הספר הציבוריים, כולל תכני כפירה ותועבה ברוח הליברליזם של התרבות המערבית.

בסופו של דבר החליטו ראשי הארגון ללכת על קו הפשרה, בתקווה שזה ישביע את רצונם של השופטים.

הניסיון שכשל

ברוח הרצון להגיע לפשרה בנושא לימודי החול, החליטו העסקנים החרדיים כי במקביל לאפיק המשפטי – ינסו באמצעים פוליטיים לבצע שינויים בחוק עצמו, כך שיתאים לרעיונות הפשרה.

מכיוון שכאמור החוק מעולם לא יושם, ואף לא הוגדר בחוק מהם הפרמטרים בהם ייבחנו ההישגים הלימודיים – סברו העסקנים החרדיים כי אם יגדירו את החוק ויגבילו אותו לארבעה נושאי לימוד עיקריים, שאין בהם רעיונות של כפירה וכדומה – יהיה אפשר איכשהו לבלוע את החוק הזה.

אחד מחברי הסנאט של מדינת ניו-יורק, הרב שמחה פעלדר, ניצל את העובדה שהוא לשון מאזניים בין הדמוקרטים והרפובליקאים בסנאט, והתנה את תמיכתו בהעברת התקציב של מדינת ניו-יורק בשינוי החוק. בסיומו של המהלך הפוליטי הצליח פעלדר להגביל את החוק לארבעה נושאי לימוד עיקריים בלבד. החוק עבר בליל חג הפסח, והעסקנים החרדיים צהלו ושמחו.

אמנם שינוי החוק לא עזר לתלמודי התורה שמבקשים ללמוד על טהרת הקודש, ללא לימודי חול כלל, אבל חשבו שלפחות הצלה פורתא יש כאן לרוב התלמודי תורה, שמכניסים מעט לימודי חול, וכעת יוכלו ליישר קו עם משרד החינוך.

אלא שהשמחה הייתה מוקדמת... מנסחי החוק הצליחו להשחיל שם פסקה, הקובעת כי דרכי היישום של החוק תקבענה על ידי המפקחת הארצית של משרד החינוך. וכאן הגיעה

ההפתעה: המפקחת, גב' מאריאלן אליה, החליטה להעניק פרשנות משלה לחוק, וההוראות החדשות שהוציאה הדהימו את כולם.

בהוראות החדשות מפורטת רשימה של 7 נושאים שחייבים להילמד בכיתות א-ד, ועוד 11 נושאים שחייבים להילמד בכיתות ה-ח. עוד קבעה המפקחת, כי בתי הספר חייבים להקדיש ללימודים אלו 7 שעות ביום, שזו כשלעצמה דרישה שערורייתית במיוחד, לאור העובדה שאפילו בבתי הספר הציבוריים נלמדים נושאים אלו במשך 5.5 שעות בלבד... זאת אומרת, שבשם ה'שיויון' עלתה הדרישה הבלתי-שוויונית בעליל, כלפי בתי הספר הפרטיים. לפי ההוראות החדשות, נדרשו בתי הספר הפרטיים להתאים את תוכנית הלימודים תוך תקופה של עד חודש וחצי, שאחריה וועדות החינוך של הרשויות המקומיות יישלחו מפקחים לבתי הספר לבדוק ולוודא כי הם עומדים בדרישות.

ימי צום ותפילה

בשלב זה הבינו כל העסקנים כי דרך הפשרה לא תועיל, ומוכרחים לצאת במלחמת חורמה מול התקנות הנוראיות, שקיבלו את השם "גזירת החינוך בניו-יורק".

כמנהגם של יהודים בכל הדורות, במקביל למהלכים המשפטיים והציבוריים – קראו רבני קהילות לימי תפילה, לביטול הגזירה הנוראה. במכתב משותף עליו חתמו שלושת חברי הבד"צ בשכונת קראון הייטס, כתבו הרבנים כי "בקשר עם הדיבורים על כך שהשלטונות בעירנו זוממים להתערב ולגזור – ה' לא תהי' – לשנות סדר ותוכן הלימודים בחינוך הכשר של ילדי ישראל, כפי שמקובל מאז ומקדם אצל כל החרדים לדבר ה',

– ועל פי פסק דין תורתנו הקדושה שמתריעין על כל צרה שלא תבוא על הציבור וכמנהג ישראל מקדמת דנא, וכפי ההתעוררות בזה מעוד קהילות החרדים בעירנו יצ", לקבוע יום תפילה ליום ראשון הקרוב ח"י תמוז, תענית שבעה עשר בתמוז נדחה, באנו בזה בהצעה שכדאי ונכון שגם תושבי שכונתנו – והנמצאים במחנות הקיץ – יוסיפו ביום זה בתפילה באמירת תהלים ובנתינת צדקה, ומה טוב בציבור, ונכון לשתף בזה גם הטף, מפי עוללים וגו' להשבית אויב ומתנקם".

בחדר 'אור מנחם' בקראון הייטס אף ערכו הדפסת תניא במיוחד לביטול הגזירה, תוך שהם מדגישים על דף השער כי זהו מוסד חינוך 'על טהרת הקודש', וביקשו מהילדים לשאת תפילה לביטול הגזירה.

מתאחדים למלחמת חורמה

במאמר שפרסם ראש ישיבת 'תורה ודעת', הוא הדגיש כי רבים חשבו שעיקר המלחמה תהיה מול תלמודי התורה שבכלל לא לומדים לימודי חול, ואפילו לא לומדים באנגלית. "החדשות הן, שהגויים רואים את כולנו באור אחד... עלינו להתאחד כקהילה. אולי זה מסר עבורנו. הקב"ה אומר לנו: התאחדו, היו לאחד, הפסיקו לריב ביניכם לבין עצמכם, הרי הגויים רואים את כולכם באותו אור... עלינו להתאחד – מהחסידיים ועד האורתודוקסים המודרניים". ואכן, בשלב זה, כל בתי הספר הפרטיים שבניו-יורק נעמדו על הרגליים האחוריות כנגד התקנות השערורייתיות והדרקוניות. אפילו – להבדיל – בתי הספר הפרטיים של הגויים הודיעו כי יצאו למלחמה נגד הדרישות המופקעות. ארגון 'pearls' הגיש עתירה לבית המשפט, ובערב פסח השנה קיבל השופט את העתירה, וקבע בהחלטתו כי שינוי התקנות בוצע שלא כדין ולא לפי הפרוצדורה הנדרשת ולכן הן בטלות.

במשרד החינוך הבינו כי התקנות הדרקוניות היו שגיאה חמורה, והודיעו כי ישנו את התקנות ויורידו בחצי את מספר השעות הנדרשות ללימודי החול.

כעת הכדור חוזר שוב לבית המשפט, שאמור לקבוע האם התקנות החדשות קבילות. בשבועות האחרונים פעל ארגון 'pearls' להחתים הורים על עצומה הקוראת לבית המשפט לבטל לגמרי את כל הדרישות להתערבות במערכת החינוך החרדית, ולאפשר את המשך התנהלותה העצמאית כפי שהיה עד עכשיו.

העצומה נסגרה בשעות אלו של כתיבת הכתבה, וחתמו עליה 83,511 הורים, המייצגים 146,795 תלמידים.

המשך המאבק עוד לפנינו, וצריכים להתפלל להצלחת המאבק!